

รายงานเชิงวิชาการ
การอ่านและพิจารณาวรรณคดี เรื่องมัทนะพาธา

โดย

นางสาว ณัฐนิชา ตริยางกูรศรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/8 เลขที่ 15
นางสาว พิชนัน ชุณหวิรันฤทธิ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/8 เลขที่ 3
นางสาว รัชฎารินทร์ สนธยานาวิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/8 เลขที่ 11

เสนอ

อ. พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559

โรงเรียนสาธิตนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning)

รายวิชาภาษาไทยและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

คำนำ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชา ภาษาไทยและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยจุดประสงค์เพื่อศึกษาหาความรู้ที่ได้จากเรื่อง มัทนะพาธา ซึ่งรายงานนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับ การอ่านและพิจารณาเนื้อหาและกลวิธีในวรรณคดีและวรรณกรรม การอ่านและพิจารณาการใช้ภาษาในวรรณคดีและวรรณกรรม การพิจารณาประโยชน์หรือคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม อันแสดงให้เห็นถึงเนื้อหา โครงสร้างและประโยชน์ของวรรณคดีเรื่องนี้อย่างละเอียดถี่ถ้วน

ผู้จัดทำได้เลือกหัวข้อนี้ในการทำรายงานเนื่องจากเป็นเรื่องที่น่าสนใจ รวมถึงเป็นเรื่องที่ให้ข้อคิดที่ดีเกี่ยวกับเรื่องความรัก ผู้จัดทำจึงขอขอบคุณ อ. พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์ ผู้ให้ความรู้และแนวทางการศึกษา เพื่อนๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือโดยมาตลอด ผู้จัดทำขออภัย ณ ที่นี้ถ้าหากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้จัดทำหวังว่ารายงานเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกๆ ท่าน

นางสาว ณัฐนิชา ตริยางกูรศรี
นางสาว พิชนัน ชุณหวิรัตน์
นางสาว รัชฎารินทร์ สนธยานาวิน

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ การอ่านและพิจารณาเนื้อหาและกลวิธีในวรรณคดี

เนื้อเรื่อง

1

โครงเรื่อง

1

ตัวละคร

1-2

ฉากท้องเรื่อง

3

บทเจรจารำพึงรำพัน

3

แก่นเรื่อง

4

บทที่ ๒ การอ่านและพิจารณาการใช้ภาษาในวรรณคดี

การสรรคำ

4

การเรียบเรียงคำ

4

การใช้โวหาร

4-5

บทที่ ๓ การอ่านและพิจารณาประโยชน์หรือคุณค่าในวรรณคดี

คุณค่าด้านอารมณ์

5

คุณค่าด้านคุณธรรม

6

คุณค่าด้านอื่นๆ ด้านสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม คติความเชื่อ

6

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

7

การอ่านและพิจารณาเนื้อหาและกลวิธีในวรรณคดีและวรรณกรรม

เนื้อเรื่อง

กล่าวถึง “สุเทษณ์” เทพบุตรบนสวรรค์เป็นทุกข์ด้วยหลงรักนางฟ้า “มัทนา” แต่นางไม่รักตอบ จึงขอให้วิยาธรีชื่อ “มายาวิน” ใช้เวทมนตร์เรียกนางมัทนามาหา เมื่อมาแล้วนางก็เหม่อลอยไม่มีสติเพราะตกอยู่ในฤทธิ์มนตรา สุเทษณ์ไม่ต้องการได้นางด้วยวิธีนั้นจึงให้มายาวินคลายเวทมนตร์ แต่ครั้งได้สติแล้ว นางมัทนาก็ปฏิเสธสุเทษณ์ สุเทษณ์โกรธนักจึงจะสาปมัทนาให้ไปเกิดในโลกมนุษย์ มัทนาขอเกิดเป็นดอกกุหลาบ และกลับมาเป็นมนุษย์ได้เฉพาะวันเพ็ญหรือเมื่อมีความรักเท่านั้น

โครงเรื่อง

โครงเรื่องของบทละครเรื่องมัทนะพาธามีจุดประสงค์ที่จะเพื่อแสดงความเจ็บปวดอันเกิดจากความรัก ทรงแสดงให้เห็นว่าความรักมีคุณภาพอย่างยิ่ง ผู้ใดมีความรักก็อาจเกิดความหลงขึ้นตามมาด้วย ผู้แต่งจึงใช้ชื่อเรื่องว่า “มัทนะพาธา” ซึ่งเป็นชื่อของตัวละครเอกของเรื่อง มีความหมายว่า “ความเจ็บปวดหรือความเดือดร้อนอันเกิดจากความรัก” มีการผูกเรื่องให้มีความขัดแย้งซึ่งเป็นปมปัญหาของเรื่อง คือ การที่สุเทษณ์หลงรักนางมัทนา แต่นางไม่รับรักตอบจึงสาปนางเป็นดอกกุหลาบ

ตัวละคร

สุเทษณ์

สุเทษณ์เป็นเทพบุตรที่หมกมุ่นในตัณหา หลงรักนางมัทนาอย่างหมดหัวใจ ดังเช่นช่วงที่สุเทษณ์ได้บอก กับมัทนาว่า

“หากพี่จะกอดวรุและจุม- พิตะเจ้าจะว่าไร?”

ในประโยคนี้สื่อให้เห็นถึงความต้องการที่จะครอบครองร่างกายของมัทนา แสดงให้เห็นถึงกามตัณหา นอกจากนี้สุเทษณ์ยังเป็นคนเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจตนเอง ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น เอาแต่ความคิดตนเป็นหลัก อย่างเช่น

(ตวาด) “อุเหม!

มะทะนาชะเจ้าเลห์

ตะละคำอูวาทา

ซิซิช่างจำนรรจา,

ถู กระบิตกระบวนความ.”

เมื่อสุเทษณ์รู้สึกไม่สบายอารมณ์ ก็ได้ปล่อยอารมณ์โกรธเหล่านั้นผ่านทางคำพูดและการกระทำ จากที่ได้เห็นในบทพูดนี้ สุเทษณ์นั้นได้ตวาดใส่มัทนาและมีคำอุทานที่แสดงถึงอารมณ์โกรธออกมา นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งตัวอย่างที่แสดงถึงนิสัยของสุเทษณ์ เช่น

“ซ้าก่อน! หล่อนจะไปไหน”

ในส่วนของบทพูดนี้ ในตอนแรกสุเทษณ์เรียกมัทนาอย่างไพเราะ แต่เมื่อได้ฟังมัทนาปฏิเสธรัก ก็เริ่มไม่สบาย อารมณ์จึงเปลี่ยนจากการเรียกมัทนาด้วยถ้อยคำอ่อนหวานแทน การกระทำนี้ยังแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ที่ไม่มั่นคงของสุเทษณ์อีกด้วย

มัทนา

มัทนาเป็นผู้มีรูปโฉมงดงาม มีคุณสมบัติของสตรี โดยเฉพาะในเรื่องการพูด มีน้ำเสียง วาจาที่อ่อนหวานและไพเราะ มีความสามารถในการใช้ภาษาและฉลาดในการเจรจาหรือตอบคำถาม อย่างเช่นในตอนที่ได้ปฏิเสธรักสุเทษณ์

“ ฟังถ้อยคำคำรัสมะธรวอน	คนุนี้ผิเอออวย
จักเป็นมฺสาวะจะนะด้วย	บ มิตรงกะความจริง.
อันชายประกาศวะระประทาน	ประดีพิทชะแต่หญิง,
หญิงควรจะเปรมกะมะละยั้ง	ผิวะจิตตะตอบรัก;
แต่หากฤดี บ อะภิรมย์	จะเฉลยฉะนั้นจัก
เป็นปดและลวงบุษรัก	ก็จะหลงละเลิงไป.”

นางมัทนาก็ได้ตอบกลับอย่างซื่อตรงและยังตอบคำถามสุเทษณ์ได้อย่างจริงใจและตรงไปตรงมา “ไม่รักก็คือไม่รัก” กล่าวหาญที่จะตอบ คิดอย่างไรก็พูดอย่างนั้น ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม นอกจากนี้มัทนายังเป็นคนที่มีชื่อตรงและมั่นคงในความรัก อีกด้วย

มายาวิน

มายาวินเป็นผู้มีวิชาอาคม ใช้เวทย์มนต์สะกดจิตเรียกนางมัทนามาพบสุเทษณ์ ในขณะที่มัทนายังหลับไหลดังเช่นบทต่อไปนี้ที่สุเทษณ์ได้บอกมายาวินให้ใช้มนตรากับมัทนา

สุเทษณ์	“นางมาแล้วไซ้ แต่ว่าฉันใด จึ่งไม่พูดไม่จา”
มายาวิน	“นางยังงงวย ด้วยฤทธิ์มนตรา, แต่ว่าตู่ข้า จะแก้บัดเดียว

(พูดสั่งมัทนา)

ดูก่อนสุชาตา	มะทะนาวิไลศรี
ยามองค์สุเทษณ์มี	วรพจน์ประการใด,
นางจงทำนุลดตอบ	มะธูรส ฐ ตรีสไซ้ ;
เข้าใจมิเข้าใจ	ฤ ก็ตอบพะจีพลัน. ”

บทข้างต้นที่ได้กล่าวไปแสดงให้เห็นถึงความแกร่งกล้าของเวทมนตร์ของมายาวิน ที่สามารถสะกดจิตมัทนาให้พูดตอบโต้ได้ และต่อมาความสามารถนี้ได้กลายเป็นบ่อเกิดแก่โทษะของสุเทษณ์ต่อนางมัทนา

ฉากท้องเรื่อง

เรื่องมีทนะพาธานั้นเกิดขึ้นบนสวรรค์ เนื่องจากสุเทษณ์ มีทนะ และมายาวินเป็นเทพ เทวดา นางฟ้า ซึ่งเทพ เทวดา และนางฟ้าอาศัยอยู่บนสวรรค์ และข้อสังเกตนั้นก็สามารรถดูได้ตั้งบทต่อไปนี้ที่เมื่อมายาวิน คลายคาถาให้มัทนา พอมัทนารู้สึกตัวก็ถามว่าทำไมมาอยู่ในนี้และมีทนะก็ได้กล่าวว่า

“ เหตุใดพระองค์ทรงธรรม จึงทำเช่นนั้น ให้ข้าพระบาทต้องอาย
แก่หมู่ชาวฟ้าทั้งหลาย? โอ้พระภสสาย พระองค์จงทรงปราณี”

ในบทที่มีทนะได้กล่าวมานั้น จะสังเกตได้จากคำว่าหมู่ชาวฟ้า ซึ่งคำนี้แสดงให้เห็นว่าสถานที่แห่งนี้ไม่ใช่บนโลก แต่เป็นบนสวรรค์ เนื่องจากคำว่าชาวฟ้านั้นสื่อถึงเทพ เทวดา นางฟ้าที่อยู่บนสวรรค์ หรือจะเป็นตอนที่สุเทษณ์กำลังจะ สัปมัทนาให้มาจุติอยู่บนโลกมนุษย์ก็แสดงถึงสวรรค์เช่นเดียวกัน

บทเจรจารำพึงรำพัน

เป็นบทตอนที่สุเทษณ์ได้เรียกมัทนาไปพบเพื่อจะบอกรักมัทนาและคร่ำครวญให้ มัทนารับรักแต่ทว่ามัทนาอยู่ในมนตร์สะกด มัทนาจึงตอบสุเทษณ์ที่เหมือน หุ่นยนต์ เหมือนคนละเมอและเหมือนคนที่ไม่มีจิตใจ ดัง เช่นบทนี้

สุเทษณ์	“รักจริงมิจริง ฤ ก็ไฉน	อรไท บ่ แจ้งการ?”
มัทนา	“รักจริงมิจริงก็สุระชาญ	ชยะโปรดสถานใด?”
สุเทษณ์	“พี่รักและหวังวรุจะรัก	และ บ ทอด บ ึ่งไป.”
มัทนา	“พระรักสมัคร ญ พระหทัย	ฤ จะทอดจะทิ้งเสีย?”
สุเทษณ์	“ความรักละเหี่ยอุระระทด	เพราะมีอาจจะคลอเคลีย.”
มัทนา	“ความรักกระทอระละเหี่ย	ฤ จะหายเพราะเคลียคลอ?”
สุเทษณ์	“โอ้อไกรระไรนะมะทะนา	บ มิตอบพะจีพอ?”
มัทนา	“โอ้อไกรระไรอะมระง้อ	มะทะนามิพอดี!”
สุเทษณ์	“เสียแรงสุเทษณ์นะประดีพัทธ์	มะทะนา บ เปรมปรีดี.”
มัทนา	“แม้ข้า บ เปรมปรีะณะนี้	มิจะโปรดก็เสียแรง.”
สุเทษณ์	“โอ้อรวีไลยะศุภะเลิศ	บ มิควรจะใจแข็ง”
มัทนา	“โอ้อรวีไลยะมะละแรง	ละก็จำจะแข็งใจ.”

แก่นเรื่อง

บทละครคำฉันทน์เรื่องนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงโทษของความรัก ซึ่งทุกสิ่งล้วนมีคุณและโทษ ความรักก็เช่นกัน ความรักก็มีคุณประโยชน์เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจเข้มแข็งมี ความสุข โดยเฉพาะเมื่อรักสมหวัง แต่ก็มีโทษมากเช่น กันเมื่อเราปล่อยให้ความรักกลายเป็นความหลง ครอบงำตัวเราจนขาดการพิจารณาไตร่ตรอง ซึ่งเหมือนกับตัวละครในเรื่องนี้ได้ ถ่ายทอด อารมณ์ของความเป็นทุกข์จากความรักออกมา ทำให้เห็นถึงโทษของความรักตั้ง ความหมายของชื่อเรื่อง ที่ แปลว่า ความเจ็บปวดและความเดือดร้อนเพราะความรัก

การอ่านและพิจารณาการใช้ภาษาในวรรณคดีและวรรณกรรม

การสรรคำ

รู้จักใช้คำให้เหมาะสมในการเกิดความไพเราะด้านเสียง ดังตัวอย่างข้างล่างซึ่งกวีได้กำหนดครุ ลหุ(เสียงหนักเบา)

ดูก่อนสุชาดา	มะทะนาวิไลศรี
ยามองค์สุเทษณ์มี	วรพจน์ประการใด,
นางจงทำนูลตอบ	มะธรรสตรัสไซ้ ;
เข้าใจมิเข้าใจ	ฤก็ตอบพะจีพลิ้น.

การเรียบเรียงคำ

เรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นประโยคคำถามเชิงวาทศิลป์(คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ)
ดังจะเห็นได้จากบทพูดระหว่างสุเทษณ์กับนางมัทนา

สุเทษณ์	รักจริงมิจริง ฤ ก็ไฉน อร์ไท บ่ แจ้งการ? (ตัดพ้อว่านางมัทนารักตนใหม่ ให้บอกหน่อย)
มัทนา	รักจริงมิจริงก็สุระชายู ชยะโปรตสถานใด? (จะรักรีเปล่าก็แล้วแต่สุเทษณ์จะคิด)

การใช้โวหาร

การเปรียบเทียบเหมือน

อุปมา หมายถึง การเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง การเปรียบเทียบด้วยวิธีนี้จะมีคำแสดงความหมายว่า “เหมือน”ปรากฏอยู่ด้วย เช่น เหมือน เสมือน ดุจ ประดุจ ดัง

ไม้เรียกผกาทุกพ	ชกะสีอรุณแสง
ปานแก้มแฉล้มแดง	ดรุณี ฦ ยามอาย

ไหนไหนก็เจ้าสายสมร มาแล้วจะร้อน จะรนและรีบไปไหน?”
 มัทนา “ เทวะ, อันข้านี้ไซ้ร มาเนื่ออย่างไร บทราบสำนึกสักกนิต;
 จำได้ว่าข้าสลิต ในสวนมาลิต และลมร่าเพยเซยใจ,
 แต่อยู่ดีดีทันใด บังเกิดร้อนใน อูระประหนึ่งไฟผลาญ,
 ร้อนจนสุดที่ทันทาน แรงไฟในราน ก็ลุ่มลงสิ้นสมฤดี.
 ฉันทมาได้แห่งนี้? หรือว่าได้มี ผู้ใดไปอุ้มข้ามา?
 ขอพระองค์จงเมตตา และงคโทษข้า ผู้บุกรุกถึงลานใน.”
 สุเทษณ์ “ อ้าอรเอกองค์อุไร พี่จะบอกให้ เจ้าทราบคดีดังจินต์;
 พี่เองใช้มายาวิน ให้เชิญยุพิน มาที่นี้ด้วยอาถรรพณ์”
 มัทนา “ เหตุใดพระองค์ทรงธรรม จึ่งทำเช่นนั้น ให้ข้าพระบาทต้องอาย
 แก่หมู่ชาวฟ้าทั้งหลาย? ไ้อ้พระภุสสาย พระองค์จงทรงปราณี.”

คุณค่าด้านคุณธรรม

วรรณคดีเรื่องมัทนะพาธาสอดแทรกแง่คิดและคุณธรรมด้านคุณธรรมมากมายเช่นบทละครนี้ได้ชี้แนะว่า "การมีรักเป็นทุกขอย่างยิ่ง" ตรงตามพุทธวจนะที่ว่า "ที่ใดมีรักที่นั่นมีทุกข์" ดังเช่นความรักที่เห็นแก่ตัวของสุเทษณ์ที่มีต่อนางมัทนา เมื่อรักไม่สมหวังก็เป็นทุกข์ เมื่อนางมัทนาไม่รัก สุเทษณ์ก็ยอมทำทุกอย่างแม้แต่การทำลายความรักนั้นเพื่อให้ได้นางมา

นอกจากนี้ยังกล่าวไว้ด้านการครองตนของผู้หญิง สตรีต้องมีความระวังต่อชายมาราคะ โดนที่บทละครนี้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบที่ให้นางมัทนาเป็นดอกกุหลาบ เปรียบหนามอันแหลมคมเป็นเกราะป้องกันตนให้พ้นจากมือผู้ที่ปรารถนาร้าย กะจะเด็ดดอกไป หนามนี้ก็เหมือนสติปัญญาของหญิงสาว นำมาซึ่งความสามารถเอาตัวรอดในหลายเหตุการณ์ อีกระทั่งยังชี้ถึงการที่มีบริวารที่ดีก็จะนำมาซึ่งคุณธรรมที่ดี หากมีบริวารที่ไม่ดี ไม่มีคุณธรรมก็อาจทำให้เราประสบหายนะได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น บริวารของท้าวสุเทษณ์ที่เป็นคนธรรพ์ บำรุงบำเรอให้เจ้านายมีความสุขโดยขาดการไตร่ตรองด้านคุณธรรมความดีก่อให้เกิดนายประสบความเดือดร้อนเสียหาย

คุณค่าด้านอื่นๆ ด้านสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม คติความเชื่อ

- ด้านคติความเชื่อ สังคม ค่านิยม
- ความเชื่อเรื่องชาติภพ
- ความเชื่อเรื่องบุญกรรม
- หากทำบุญเยอะก็จะได้ไปเกิดในสรวงสวรรค์
- กรรมใดใครก่อ ต้องได้รับผลนั้นๆ
- ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์ต่างๆ คาถาเล่ห์กล

ด้านวรรณศิลป์

มีทนะพธาได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรให้เป็นแบบอย่างของบทละครพูดคำฉันท์ เลือกใช้ถ้อยคำที่ให้ความเพลิดเพลิน วรรณศิลป์อันไพเราะเพื่อถ่ายทอดเนื้อเรื่องด้านความรัก ให้ผู้อ่านชวนติดตาม นอกจากนี้รูปแบบของการเล่าเรื่องและบทละครพูดยังอยู่ในรูปของคำฉันท์ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก อีกทั้งมีตัวละครและฉากที่สอดคล้องกับ วัฒนธรรมโบราณและเข้ากับเนื้อเรื่องอยู่มากมาย

บรรณานุกรม

คุณค่าด้านวรรณศิลป์ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐. สืบค้นได้จาก

<https://sites.google.com/a/http.ac.th/mathna-phatha/7-bth-wikheraah/7-2-khunkha-dan-wrrnsilp>

บทวิเคราะห์ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐. สืบค้นได้จาก

http://arrow1203.blogspot.com/p/blog-page_97.html

อ.บุญกว้าง ศรีสุทโธ. มัทนะพารา [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐. สืบค้นได้จาก

<https://sites.google.com/a/http.ac.th/mathna-phatha/7-bth-wikheraah/7-3-khunkha-dan-sangkham>

Kru Thanawan. บทเรียนออนไลน์ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐. สืบค้นได้จาก

<https://sites.google.com/a/chs.ac.th/kru-thanawan/neuxha/neux-reuxng-yx>

Maneerat Panwai. บทวิเคราะห์ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐. สืบค้นได้จาก

http://arrow1203.blogspot.com/p/blog-page_97.html